

Múzeum
Slovenského
Národného
Povstania

MUSEUM OF SLOVAK NATIONAL UPRISING

Odborné stanovisko k problematike udania v obci Lidice v roku 1942

Památník Lidice, listom svojho riaditeľa PhDr. Eduarda Stehlíka, Ph.D., MBA, z 25. júna 2020, respektíve z 14. septembra 2020 požiadal Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici o vyjadrenie sa k diskusii, ktorá rozvírila spoločnosť a prerástla do mediálnej až politickej kauzy. Musíme súhlasiť s tvrdením, že odborná diskusia historikov by mala byť čo najviac oprostena od nežiadúcich vplyvov. Vytvorenie vedeckého pracovného tímu zorganizovaného Památníkom Lidice, preto môže priniesť nezávislé pohľady na problematiku. Celá problematika by mala ostať v rovine odbornej diskusie historikov s citlivým prístupom avšak bez zbytočného pátosu.

Vedecký pracovný tím má nezávisle a nestranne posúdiť pramenný materiál v podobe kópií dokumentov a zaujať k nemu odborné stanovisko. Na spracovanie stanoviska boli predložené aj práce od Vojtěcha Kyncla s názvom *Lidice – Zrození symbolu* a Vojtěcha Šusteka s názvom *Nepravdivé obvinení z udavačství lidické ženy*. Nie je na mieste sa podrobnejšie zaoberať týmito prácami, ktoré majú svoje nesporné kvality a nemožno im uprieť snahu o seriózný vedecký prístup. Rozdielne závery historikov sú skutočne na odbornú diskusiu, kde by mal byť zachovaný objektívny a kritický prístup.

Na preskúmanie boli členom komisie poskytnuté kópie dokumentov týkajúce sa prípadu Alžbety Doležalovej, rod. Káclovou z Lidic, ako napríklad dokumenty Četníckej stanice v Buštěhrade, Policejní přihláška atď. Za najzásadnejšie z dokumentov zrejme možno označiť najmä výpoveď četníka Evžena Resslera z 11. decembra 1945 a dokument četníckej stanice Gesch. Zahl: 1404/1942 z 2. júna 1942. Pri výpovedi Evžena Resslera ide o veľmi zaujímavé informácie, ktoré by mohli naznačovať iný priebeh známych lidických udalostí. Je však nutné brať do úvahy aj dobu vzniku tejto výpovede, dobovú atmosféru a možné osobné animozity na udalostiach zúčastnených osôb. Vyššie spomenutý dokument četníckej stanice z 2. júna 1942 nesie v ľavom dolnom rohu rukou písanú poznámku „*udání učinila stará*

Múzeum Slovenského národného povstania

Káclová“. Na prvý pohľad zásadná a jednoznačná informácia nám ale ponúka niekoľko otázok ... Kto a kedy poznámku do dokumentu doplnil? Prečo nie je meno udavača uvedené priamo v hlásení veliteľa četníckej stanice Adalberta Babůrka? Na tieto otázky odpoveď zdá sa nepoznáme a to nám myslím neumožňuje jednoznačne hodnotiť tieto osoby a označiť prípadného vinníka.

Kľúčová otázka, ktorú Památník Lidice položil jednotlivým členom vedeckému tímu znie: či je možné na základe dochovaných prameňov označiť pani Alžbētu Doležalovou, rod. Káclovou z Lidic jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností za osobu, ktorá udala svoju podnájomníčku Štěpánku Mikešovou. Po preštudovaní priložených kópií dokumentov a publikovaných prác som toho názoru, že nie je možné jednoznačne určiť, kto stál za udaním Štěpánky Mikešovej. Ponúka sa nám totižto viacero teórií ako k udalostiam došlo, pričom svoju úlohu mohli zohrať aj dobová atmosféra pri vyšetrovaní udalostí v Lidiciach, osobné animozity viacerých zúčastnených osôb, respektíve snaha o „očistenie“ sa osôb za činnosť v rokoch 1939 – 1945. Vzhľadom na stav poznania a možné vyššie uvedené vplyvy by som ostával v jednoznačných záveroch opatrný.

Obyvatelia Lidíc boli v konečnom dôsledku ľudia ako ostatní, so všetkými dobrými a zlými ľudskými vlastnosťami. Aj pri pripustení možnosti udavačstva medzi občanmi Lidíc to nič nemení na fakte, že obec sa stala dejiskom strašnej tragédie jej obyvateľov bez ohľadu na ich charakterové vlastnosti. Dejinný význam lidických udalostí musíme chápať v inej omnoho vyššej významovej rovine ako prípadné osobné zlyhania jednotlivých aktérov.

V Banskej Bystrici 26. novembra 2020

PhDr. Marian Uhrin, Ph.D.

